

СИЛАБУС навчальної дисципліни

ОСОБИСТІСНИЙ ВИМІР ІСТОРІЇ

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної програми
Дні занять
Мова викладання
Консультації

Викладач
Контакти

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Навчально-науковий
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

магістр
03 Гуманітарні науки
032
Історія та археологія
3
2 рік, III семестр
вибірковий
згідно з розкладом
українська
вівторок 11.20–12.40
(304 кабінет).
Стрільюк Олена Борисівна
E-mail: olenastriliuk@ukr.net

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Оцінка ролі особистості в історії належить до категорії найбільш складних проблем, які неможливо вирішити однозначно. Проблема ця з категорії «вічних», а неоднозначність її вирішення багато в чому нерозривно пов'язана з існуючими розходженнями в підходах до самої суті історичного процесу. Даний курс покликаний розібратися в цих підходах, а також з'ясувати, яким є сучасний стан в розвитку уявлень щодо проблеми ролі особистості в історії, враховуючи зрушення в суспільній свідомості останніх десятиліть.

Програма навчальної дисципліни складається з трьох змістових модулів:

1. Уявлення про роль особистості в історії до середини XVIII ст.
2. Уявлення про роль особистості в історії від середини XVIII ст. – до початку XX ст.
3. Сучасні погляди на роль особистості в історії.

Мета курсу:

- ✓ Розвиток навичок наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення основних етапів і закономірностей історичного процесу;
- ✓ розгляд сучасних уявлень щодо проблеми ролі особистості в історії з урахуванням тих змін, що відбулись у нашій свідомості в останні десятиліття;
- ✓ формування умінь застосовувати набуті знання для орієнтації в громадсько-політичному житті, визначення власної позиції та для оцінки суспільних явищ і подій.

Завдання навчальної дисципліни:

- ✓ поглиблювати і розвивати знання студентів з історії, отримані раніше, в напрямку проблематизації, розширення понятійного апарату, розуміння причинно-наслідкових зв'язків;
- ✓ на основі принципів історизму, науковості та об'єктивності розкривати багатовимірність історичного процесу в його соціально-економічних, політичних, культурологічних та етнорегіональних аспектах, розглянутих в єдності загального і особливого;
- ✓ формувати у студентів навички та вміння творчо аналізувати і оцінювати історичні події та явища, бачити в програмах політичних партій, рухів та діях громадських груп, організацій та історичних особистостей відображення їх інтересів і мотивацій;
- ✓ виробляти у студентів вміння володіння порівняно-історичним підходом до фактів вітчизняної та світової історії,
- ✓ аргументувати свої судження про суспільно - політичні, економічні, соціальні та культурні процеси;
- ✓ розвивати у студентів навички та інтерес до науково-дослідної роботи.

Навчання проводиться у формі лекцій, практичних занять, індивідуальних і групових консультацій, виконання завдань самостійної роботи.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Шифр згідно ОПШ	Компетентності
ЗК01.	Здатність до абстрактного та критичного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК02.	Здатність до автономної роботи, самоосвіти, відповідальної індивідуальної, командної та проєктної роботи.
ЗК08.	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
ЗК11.	Здатність навчати інших, сприяти поширенню історичних знань та культури наукового дослідження.
СК01.	Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.
СК02.	Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.
СК03.	Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.
СК04.	Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Разом	включно з				
л		пр	лаб	інд	срс	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Уявлення про роль особистості в історії до середини XVIII ст.						
Тема 1. Роль особистості в історії як філософсько-історична проблема	6	2				4
Тема 2. Від міфу до логосу: людина в давньосхідних суспільствах та в добу античності	12	4				8
Тема 3. Людина в епоху Середньовіччя. Вплив християнства	12	2	2			8
Тема 4. Особистість доби Відродження	8		2			6
Тема 5. Людина «нового часу»	6	2				4
Разом за змістовим модулем 1	44	10	4			30
Змістовий модуль 2. Уявлення про роль особистості в історії від середини XVIII ст. – до початку XX ст.						
Тема 6. Еволюція поглядів на роль особистості в історії: від «просвітницького володаря» до «романтичного героя»	12	2	2			8
Тема 7. Суперечливе XIX ст.: поява розвинених концепцій про роль особистості в історії	10	2	2			6
Тема 8. Проблема взаємодії особистості та суспільства: антропоцентризм чи соціоцентризм	6	2				4
Разом за змістовим модулем 2	28	6	4			18
Змістовий модуль 3. Сучасні погляди на роль особистості в історії						
Тема 9. Сучасні дискусії про роль особистості в історії	12	4				8
Тема 10. Моделювання історичної ситуації	6		2			4
Разом за змістовим модулем 3	18	4	2			12
Усього годин	90	20	10			60

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Християнство як нова система координат щодо осмислення місця та ролі особистості в історії	2
2	Доба Відродження – епоха генії і титанів	2
3	Історичний портрет діяча доби Просвітництва	2
4	Особистість як зброя історичної закономірності	2
5	Моделювання історичної ситуації	2
Усього годин практичних занять		10

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p><i>Роль особистості в історії як філософсько-історична проблема:</i></p> <p>- опрацювати поняття «особистість», «індивід», «індивідуальність».</p> <p>історія латинського слова <i>persona</i>, поняття «індивід» і «індивідуальність». Індивідуальність і особистість. Поняття особистості. Моральні основи особистості й визнання суспільством її достоїнств. Творчість як створення духовних і матеріальних цінностей – ціннісний (аксіологічний) аспект. Творчість як створення або відкриття нового, небувалого - евристичний аспект. Творчість як самовираження і саморозвиток людини - гуманістичний аспект. Поняття цінностей. Цінності, що забезпечують життя людини: здоров'я, певний рівень матеріальної забезпеченості, суспільні відносини, що забезпечують реалізацію особистості і свободу вибору, родина, право та ін. Цінності, що відносяться до рангу духовних - естетичні, моральні, релігійні, правові та загальнокультурні (освітні). Моральні цінності, естетичні цінності, правові цінності.</p>	4
2	<p><i>Від міфу до логосу: людина в давньосхідних суспільствах та в добу античності:</i></p> <p>- Завдання: створити історичний портрет діяча античного світу на основі аналізу «Порівняльних життєписів» Плутарха.</p> <p>В історичному портреті вказати:</p> <ol style="list-style-type: none"> Відомості про життєвий шлях (походження, найбільш суттєві факти біографії), умови, які вплинули на формування особистості, її поглядів. Особистісні якості (інтелектуальні, моральні, вольові). Інтереси якої соціальної групи висловлює? Коло друзів, однодумців і коло ворогів, супротивників. Чи є протиріччя в діяльності та в самій особистості цієї людини? Роль даної особистості в історії, результати і значення діяльності. 	8

3	<p><i>Людина в Середні віки</i></p> <p>- Завдання: створити історичний портрет діяча Середньовічного Сходу (Авіценна, Бабур, Беруні, Ібн Рошто, Ібн Хальдун, Саладін, Тамерлан, інші).</p> <p>- Методика виконання: В історичному портреті вказати: 1. Відомості про життєвий шлях (походження, найбільш суттєві факти біографії), умови, які вплинули на формування особистості, її поглядів. 2. Особистісні якості (інтелектуальні, моральні, вольові). 3. Інтереси якої соціальної групи висловлював? Коло друзів, однодумців і коло ворогів, супротивників. 4. Чи є протиріччя в діяльності і в самій особистості цієї людини? 5. Роль даної особистості в історії, результати і значення діяльності.</p>	8												
4	<p><i>Доба Відродження – епоха генії і титанів</i></p> <p>- Завдання: Аналіз роботи Н. Макіавеллі «Государ»:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. До кого звернена праця? 2. Мета твору? 3. Погляди Н.Макіавеллі на роль письменника (філософа) щодо держави. Що дає право давати поради государю? 4. Погляд на свободу людини та свободу волі. 5. Риси ідеального правителя. 6. Государ і натовп. 7. Влада особистості (індивіда) над історією у Н. Макіавеллі. 8. Чи прагнув Н. Макіавеллі в цілому визначити роль особистості в історії? Думку обґрунтуйте. 	6												
5	<p><i>Людина «нового часу».</i></p> <p>Взаємовплив і взаємодія різних історичних особистостей</p> <p>- Завдання і методика виконання: Заповніть порівняльну таблицю на виявлення характеру і наслідків взаємовпливу історичних особистостей. Аналіз подій з точки зору взаємодії державних осіб, громадських, культурних діячів і їхніх сучасників. Варіанти розвитку історичного процесу при відсутності взаємодії і взаємовпливу дійових осіб (за вибором студентів):</p> <table border="1" data-bbox="276 1574 1222 1776"> <thead> <tr> <th data-bbox="276 1574 435 1697">Особистість</th> <th data-bbox="435 1574 587 1697">Сучасники</th> <th data-bbox="587 1574 738 1697">Події, в яких обидва чи декілька учасників брали участь</th> <th data-bbox="738 1574 930 1697">Факти прояву взаємовпливу, взаємодії</th> <th data-bbox="930 1574 1066 1697">Наслідки такої діяльності</th> <th data-bbox="1066 1574 1222 1697">Альтернатива розвитку подій</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="276 1697 435 1776"></td> <td data-bbox="435 1697 587 1776"></td> <td data-bbox="587 1697 738 1776"></td> <td data-bbox="738 1697 930 1776"></td> <td data-bbox="930 1697 1066 1776"></td> <td data-bbox="1066 1697 1222 1776"></td> </tr> </tbody> </table>	Особистість	Сучасники	Події, в яких обидва чи декілька учасників брали участь	Факти прояву взаємовпливу, взаємодії	Наслідки такої діяльності	Альтернатива розвитку подій							4
Особистість	Сучасники	Події, в яких обидва чи декілька учасників брали участь	Факти прояву взаємовпливу, взаємодії	Наслідки такої діяльності	Альтернатива розвитку подій									
6	<p><i>Еволюція поглядів на роль особистості в історії: від «просвітницького володаря» до «романтичного героя»</i></p> <p>- Ознайомитись з романтичними візіями минувшини в українському історіописанні: М. Костомаров («Богдан Хмельницький»), П. Куліш, М. Максимович.</p>	8												

7	<p><i>Суперечливе ХІХ ст.: поява розвинених концепцій про роль особистості в історії</i></p> <p>1. Ідея провідної ролі особистості, «героїв» в історії Т. Карлейля. Аналіз твору «Герої та героїчне в історії». Погляди на народні маси. Всесвітня історія як біографія відомих людей.</p> <p>2. Розгляд альтернативного погляду на роль особистості: «Особистість є як причина так і продукт історичного розвитку». (Х. Раппопорт, М. Карєєв).</p>	6																				
8	<p><i>Проблема взаємодії особистості та суспільства: антропоцентризм чи соціоцентризм</i></p> <p>1. Липинський В. та його «культ жертвенних героїв» і «великої людини».</p> <p>2. Маса і лідер</p> <p>- Завдання і методика виконання: Заповніть таблицю за визначенням ролі народних мас у розвитку подій. Позиція народних мас по відношенню до лідера в ході історичних подій. Дії і цілі історичної особистості. Взаємодія та взаємовплив народних мас і лідера. Спільність і розбіжності інтересів мас і лідера</p> <table border="1" data-bbox="276 958 1222 1122"> <thead> <tr> <th data-bbox="276 958 379 1081">Подія</th> <th data-bbox="379 958 552 1081">Роль особистості в даній події</th> <th data-bbox="552 958 683 1081">Роль народних мас</th> <th data-bbox="683 958 874 1081">У чому виявилось співпадіння інтересів мас і лідера</th> <th data-bbox="874 958 1046 1081">У чому виявилась розбіжність інтересів мас і лідера</th> <th data-bbox="1046 958 1222 1081">Суспільний (народна думка, періодика)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="276 1081 379 1122"></td> <td data-bbox="379 1081 552 1122"></td> <td data-bbox="552 1081 683 1122"></td> <td data-bbox="683 1081 874 1122"></td> <td data-bbox="874 1081 1046 1122"></td> <td data-bbox="1046 1081 1222 1122"></td> </tr> </tbody> </table>	Подія	Роль особистості в даній події	Роль народних мас	У чому виявилось співпадіння інтересів мас і лідера	У чому виявилась розбіжність інтересів мас і лідера	Суспільний (народна думка, періодика)							6								
Подія	Роль особистості в даній події	Роль народних мас	У чому виявилось співпадіння інтересів мас і лідера	У чому виявилась розбіжність інтересів мас і лідера	Суспільний (народна думка, періодика)																	
9	<p><i>Сучасні дискусії про роль особистості в історії</i></p> <p>Об'єктивний та суб'єктивний підходи до оцінки діяльності особистості</p> <p>- Завдання та методика виконання: заповнити таблицю</p> <table border="1" data-bbox="276 1346 1222 1496"> <thead> <tr> <th data-bbox="276 1346 435 1496" rowspan="2">Соціальний стан /походження</th> <th colspan="2" data-bbox="435 1346 699 1417">Риси характеру</th> <th colspan="2" data-bbox="699 1346 986 1417">Вплив особистих якостей на діяльність</th> <th colspan="2" data-bbox="986 1346 1222 1417">Наслідки діяльності</th> </tr> <tr> <th data-bbox="435 1417 568 1496">Позитивні</th> <th data-bbox="568 1417 699 1496">Негативні</th> <th data-bbox="699 1417 831 1496">Позитивних</th> <th data-bbox="831 1417 986 1496">Негативних</th> <th data-bbox="986 1417 1118 1496">Позитивні</th> <th data-bbox="1118 1417 1222 1496">Негативні</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="276 1496 435 1565"></td> <td data-bbox="435 1496 568 1565"></td> <td data-bbox="568 1496 699 1565"></td> <td data-bbox="699 1496 831 1565"></td> <td data-bbox="831 1496 986 1565"></td> <td data-bbox="986 1496 1118 1565"></td> <td data-bbox="1118 1496 1222 1565"></td> </tr> </tbody> </table>	Соціальний стан /походження	Риси характеру		Вплив особистих якостей на діяльність		Наслідки діяльності		Позитивні	Негативні	Позитивних	Негативних	Позитивні	Негативні								8
Соціальний стан /походження	Риси характеру		Вплив особистих якостей на діяльність		Наслідки діяльності																	
	Позитивні	Негативні	Позитивних	Негативних	Позитивні	Негативні																
10	<p><i>Моделювання історичної ситуації</i></p> <p>Тема «Характеристика історичної особистості»</p> <p>- Завдання і методика виконання: Складіть аналітичний план характеристики історичної особистості.</p> <p>1. Біографічні дані й особисті якості лідера: ім'я, історичне прізвище (причини появи); дата та місце народження; соціальне походження; зовнішній вигляд, риси характеру; час найбільш активної діяльності.</p> <p>2. Епоха, на яку припадає діяльність особистості: вік, роки, характерні ознаки епохи. Значимість особистості та ступінь її впливу на історичний процес.</p> <p>Вплив середовища на діяльність особистості; прояв якостей лідера в певній історичній ситуації. Засоби і способи впливу на історичний процес.</p>	4																				

	<p>3. Економічні, політичні, соціальні наслідки діяльності особистості, як для країни, так і для епохи в цілому.</p> <p>4. Історична пам'ять про особу (легенди, перекази, пісні, прислів'я, приказки тощо). Оцінка діяльності особистості істориками, філософами, політологами.</p>	
	Загальна кількість годин	60

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Арон Р. Избранное. Введение в философию истории. М.: ПЕР СЭ; СПб.: Университетская книга, 2000.
2. Арон Р. Избранное: измерение исторического сознания: М.: РОССПЕН, 2004.
3. Бродель Ф. Средиземноморье и средиземноморский мир в эпоху Филиппа II. Ч. 1–3. М.: Языки славянской культуры, 2002–2004.
4. Бродель Ф. Грамматика цивилизаций. М.: Весь мир, 2008.
5. Гринин Л.Е. Государство и исторический процесс. Эпоха формирования государства. Общий контекст социальной эволюции при образовании государства. 2-е изд. М.: Либроком, 2011.
6. Гринин Л.Е. *Личность в истории: эволюция взглядов*. История и современность. 2010. № 2. С. 3–44.
7. Гринин Л.Е. *О роли личности в истории*. Вестник РАН. 2008. № 78 (1). С.42–47.
8. Гринин Л.Е. От Конфуция до Конта: Становление теории, методологии и философии истории. М.: ЛИБРОКОМ, 2012.
9. Гринин Л.Е., Ильин И.В., Коротаев А.В. Универсальная и глобальная история: Эволюция Вселенной, Земли, жизни и общества. Хрестоматия. Волгоград: Учитель, 2012.
10. Гринин Л.Е., Коротаев А.В. *История и макроэволюция*. Историческая психология и социология истории. 2008. № 2. С. 59–86.
11. Гринин Л.Е., Коротаев А.В. Социальная макроэволюция. Генезис и трансформация Мир-Системы. М.: ЛИБРОКОМ, 2009.
12. Гренье Ж.-И. Размышления о «Критическом повороте». Одиссей. Человек в истории. М., 2005.
13. Даймонд Д. Ружья, микробы и сталь: История человеческих сообществ. М.: АСТ, 2009.
14. Козьма В. *Особистісний вимір політичної історії України*. European politicky politigal and law discourse. 2017. V.4 (3). P. 98–102.
15. Козьма В. *Роль видатної особистості в політичній історії України*. Вісник Львівського університету. Серія: філософ-політолог. студії, 2017. Випуск 11. С. 131–136.
16. Крадин Н.Н. Политическая антропология. 3-е изд. М.: Логос, 2011.
17. Кром М.М. Историческая антропология: уч. пособ. 3-е изд. М.: Квадрига, 2010.
18. Лисеев, И. К., Садовский, В. Н. Системный подход в современной науке (к 100-летию Людвиг фон Берталанди). М.: Прогресс-Традиция, 2004.
19. Мандру Р. Франция Раннего Нового времени, 1500–1640. Эссе по исторической психологии. М.: Территория будущего, 2010.
20. Нефедов С.А. Факторный анализ исторического процесса. История Востока. М.: Территория будущего, 2008.
21. Пушкарева Н.Л. Как женщин сделали видимыми. Женщины в истории. Возможность быть увиденными / Отв. ред. И. Р. Чикалова. Минск, 2001.

22. Репина Л.П. Женщины и мужчины в истории. Новая картина европейского прошлого. Очерки. Хрестоматия. М.: РОССПЭН, 2004.
23. Репина Л.П. История через личность. Историческая биография сегодня. М.: Квадрига, 2010.
24. Семенов Ю.И., Гобозов И.А., Гринин Л.Е., Философия истории: проблемы и перспективы. М.: КомКнига, 2007.
25. Смоленский Н.И. Теория и методология истории. М.: Академия, 2007.
26. Шаповал Ю.Г. Україна Людей: Особистість у контексті національного чину. Львів, 2001.
27. Grinin, L.E. Once More to the Question on the Role of Personality in History. In Kuçuradi, I., Voss, S. (eds.), The Proceedings of the XXIst World Congress of Philosophy 'Philosophy Facing World Problems' Ankara: Philosophical Society of Turkey. 2007.
28. Nowak, L. Class and Individual in the Historical Process. In Brzechezyn, K. (ed.), Idealization XIII: Modeling in History (Series: Poznan Studies in the Philosophy of the Sciences and the Humanities, vol. 97) Amsterdam / New York, NY: Rodopi. 2009.

Допоміжна література:

1. Абу-Луход Дж. *Переструктурируя миросистему, предшествующую Новому времени*. Время мира. Вып. 2. Новосибирск, 2001. С. 449–461.
2. Агирре Рохас К.А. Критический подход к истории французских «Анналов». М.: Кругъ, 2006.
3. Арьес Ф. Время истории. М.: ОГИ, 2011.
4. Бондаренко Д.М. Гомоархия как принцип построения социально-политической организации. Раннее государство, его альтернативы и аналоги / Отв. ред. Л.Е. Гринин, Д.М. Бондаренко, Н.Н. Крадин, А.В. Коротаев, Волгоград, 2006.
5. Головінський І.З. Особистість: Розвиток, теорії та виміри. К., 2005.
6. Даймонд Д. Коллапс: Как и почему одни общества приходят к процветанию, а другие – к гибели. М.: Астрель, 2012.
7. Ионов И.Н. Цивилизационное сознание и историческое знание: проблемы взаимодействия. М.: Наука, 2007.
8. Кондорсе Ж. Эскиз исторической картины прогресса человеческого разума. М.: ЛИБРОКОМ, 2011.
9. Крадин Н.Н. Проблемы периодизации исторических макропроцессов. История и Математика: Модели и теории / Отв. ред. Л. Е. Гринин, А. В. Коротаев, С. Ю. Малков, с. 166–200. М., 2008.
10. Мизес Л. Теория и история. Интерпретация социально-экономической эволюции. М.: Юнити-Дана, 2001.
11. Репина Л.П., Зверева В.В., Парамонова М.Ю. История исторического знания. М.: Дрофа 2004.
12. Репина Л.П., Стогова А.В., Суприянович А.Г. Гендер и общество в истории. СПб.: Алетейя, 2007.
13. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін / за ред. В. Ворони, М. Шульги. К.: Ін-т соціології НАН України, 2015. Вип. 2 (16).

Електронні ресурси:

1. Каталог електронних бібліотек <http://www.aonb.ru/iatp/guide/library.html>
2. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Електронна бібліотека з філософії <http://filosof.historic.ru/>
4. Електронна бібліотека підручників <http://studentam.net/>
5. Європейська електронна бібліотека (Europeana) <http://www.europeana.eu/portal/>

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Порядок оцінювання

Критерії оцінювання результатів навчання

- а) робота на практичному занятті – до 10 балів;
- б) самостійна робота – до 30 балів;
- в) контрольна робота – до 10 балів;
- г) творче завдання до – 10 балів.

Відповідь на практичному занятті являє собою повідомлення з питання винесеного на обговорення. Цей виступ повинен бути чітко структурований і містити основні результати наукового вивчення проблеми, аргументи з приводу існуючих концептуальних підходів до питання, що вивчається, а також власне бачення доповідачем обговорюваної проблеми у вигляді висновків. Доповідь не повинна тривати більше 10 хвилин. При оцінюванні виступу на практичному занятті перевага надається самостійним (без використання конспекту) відповідям, які демонструють вільне володіння студентом навчальним матеріалом.

Студенти можуть ставити **питання** в ході обговорення проблем практичного заняття. Питання також дозволяють виявити ступінь готовності студента до розгляду винесених на практичне заняття питань. Тому до уваги береться передусім якість питань. Ті з них, які провокують дискусію, актуалізують нові аспекти обговорюваної проблеми, створюють проблемні ситуації можуть бути оцінені високим балом, на відміну від питань репродуктивного характеру. При оцінюванні питань студентів їхня кількість принципового значення не має.

Рецензування відповіді на практичному занятті передбачає визначення рівня виступу з питання заняття. З позицій власного розуміння питання студент повинен оцінити рівень знань свого колеги, вказавши на здобутки та недоліки у відповіді. Рецензія повинна враховувати самостійність суджень доповідача, здатність аргументовано відстоювати свою точку зору в дискусії.

Доповнення на семінарському занятті передбачає стислий виступ (повідомлення) у розвиток положень, висловлених доповідачем. Доповнення не повинно повторювати аргументацію та фактичний матеріал доповідача. Цінність доповнення полягає у приверненні уваги до тих аспектів обговорюваного питання, які не знайшли висвітлення у виступі доповідача. При оцінюванні доповнень студентів їх кількість значення не має.

Самостійна робота передбачає опрацювання проблем, винесених на позааудиторне вивчення.

Творче завдання передбачає написання есе на тему: «Взаємозв'язок історичного процесу та діяльності особистості». В есе слід звернути особливу увагу на взаємозв'язок історичного процесу та результатів діяльності особистості. Проаналізуйте передумови, що спонукали особу до дії, та наслідки її діяльності.

План аналізу:

1. Що передувало події, в якій проявила себе дана особистість?
2. Яке місце в історичному процесі займала особистість до моменту активізації?
3. Якими якостями володіла дана особистість?
4. Які фактори, події сприяли активізації діяльності особистості або справили на неї вплив?
5. Як проявила себе дана особа в уже згадуваній події?
6. Як діяльність особистості вплинула на наступні події?

Політика щодо викладання курсу:

Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад освітнього менеджменту, економіки, права тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку; для студентів денного відділення дозволяється без санкцій пропустити не більше 2-х занять без поважної причини.
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача; виконувати завдання, визначені для практичних занять і самостійної роботи;
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 60 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж двох тижнів після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальний графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності.

Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VN/view>)).

Дотримання академічної доброчесності студентами передбачає:

- ✓ Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).
- ✓ Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень.
- ✓ Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права.
- ✓ Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Розподіл балів

Модулі	I	II	III	Разом (балів)
Бали З них:	0 – 35	0 – 35	0 – 30	0 – 100
Контрольна робота	0 – 5	0 – 5	–	0 – 10
Творча робота	–	–	0 – 10	0 – 10
Практичні заняття	0 – 20	0 – 20	0 – 10	0 – 50
Самостійна робота	0 – 10	0 – 10	0 – 10	0 – 30
Разом				100